

!ZËRI I VIKTIMAVE

**Derisa fëmijët e mi iknin, serbët
shtinin në ta (Shyhrete Berisha)**

Shyhrete Berisha është një nga tre të mbijetuarit e masakrës së më shumë se 40 grave, fëmijëve dhe meshkujve nga familja Berisha në Suharekë (Therandë) në datën 26.03.1999. Para Tribunalit Ndërkombëtar Penal për ish Jugosllavinë, ajo tri herë ka dëshmuar mbi atë se si në sulmin e policisë serbe e ka humbur burrin, katër fëmijët dhe dyzet anëtarë të familjes së gjerë.

24

Quhem Shyhrete dhe i kam 37 vjet. Kam jetuar në Suharekë me burrin tim, Nexhatin, me dy vajzat tona, Majlindën (1983) dhe Herolindën (1985) dhe dy djemtë tanë, Altinin (1988) dhe Redonin (1997). Shtëpia jonë ka qenë matanë rrugës së stacionit të policisë në Suharekë. Familja ime ka jetuar në krahun e majtë, kurse nipi i Nexhatit, Faton Berisha ka jetuar në krahun e djathtë të shtëpisë.

Nga fundi i vitit 1998, Organizata për siguri dhe bashkëpunim në Evropë (OSBE) e ka marrë me qira shtëpinë tonë. Familja jonë është zhvendosur në shtëpinë e prindërve të mi në Mushtishte, rreth dhjetë kilometra larg, kurse Fatoni familjen e tij e ka zhvendosur tek daja i tij.

OSBE-ja është tërhequr nga zona e Suharekës në datën 20 mars të vitit 1999. Në datën 21 mars të vitit 1999, më ka thirrur me telefon burri dhe më ka thënë që me fëmijët të kthehem në shtëpinë tonë. E kemi pastruar shtëpinë, sepse kemi dëshiruar që sa më shpejt të vendosemi në shtëpi. Përkohësisht jemi vendosur tek Fatoni.

Të mërkurën, në datën 24 mars të vitit 1999, ka pasur shumë automjete të policisë serbe. Gjatë gjithë ditës dhe natës i kam parë tanket, autobusët përplot me policë, picgauer dhe automjete ushtarake.

Rreth orës pesë të mëngjesit të së mërkurës së datës 25 mars 1999 dikush na ka trokitur në derën e hyrjes (të shtëpisë së Fatonit). Kam dal nga shtrati dhe e kam hapur derën. Tre polic serb qëndronin para dyerve dhe ma kanë drejtuar automatikun në gjoks. Polici i gjatë ma

ka shtyrë grykën e automatikut në gjoks dhe ka bërtitur në gjuhën serbe: „Ku i ke mysafirët? Ku janë amerikanët? Ku është NATO-ja?“ Pastaj më ka pyetur se ku e kam burrin dhe më ka thënë që ta thërras menjëherë. Burri im ka dal në derë, kurse policët e kanë nxjerrë jashtë dhe janë nisur me te drejt shtëpisë sonë. Kam parë një tank të parkuar rreth njëzet metra larg prej shtëpisë, gryka e të cilit ka qenë e drejtuar drejt e në te.

Kanë shkuar deri te shtëpia jonë. Policët nuk kanë mundur të çelin derën e zyrës së OSBE-së në kat dhe e kanë thyer atë. E kanë sharë dhe i kanë bërtitur burrit, duke e goditur me sa forcë që kishin.

E kam parë se tanku ishte ende atje dhe se në oborr kishte arritur edhe një kamion. Policët i kanë ngarkuar gjërat e marra nga shtëpia jonë në atë kamion. Kanë vjedhur shumë gjëra të çmueshme, siç janë televizorët, kompjuterët dhe ngrohëset - gjithçka që kanë mundur për të bartë.

Kunata ime, Fatimja, dhe unë jemi drejtuar nga dyert e hyrjes kur i kemi parë tre policët e parë se si po ktheheshin drejt shtëpisë së Fatonit me burrin tim. Burri im i përcillte ngadalë kur kanë hyrë në shtëpi. E kam parë se ka qenë i rrahur, fytyra e tij ka qenë plotësisht e nxirë.

Polici i gjatë na ka thënë të gjithëve të ulemi dhe ka vazhduar në gjuhën serbe: „Na i dorëzoni të hollat, përndryshe do t’iu vrasim dhe do t’ua djegim fëmijët së bashku me shtëpinë. Fatimja i kishte pak para në gjoksin e saj dhe ishte përpjekur për të nxjerrë disa bankënota, por polici, i cili kishte dorëza të zeza, e ka kapur për gjoksi dhe ia ka marrë të gjitha paratë. Unë i kam pasur 3000 marka gjermane me vete dhe ia kam dhënë atij polici, sepse jam frikuar se do të më zhvesh e do të më kontrollojë. Më në fund, kanë shkuar midis orës 6:30 dhe 7:00.

Të gjithë jemi frikuar për të mbetur në shtëpi dhe prandaj kemi shkuar tek daja i burrit tim, Vesel Berisha, shtëpia e të cilit ishte tridhjetë metra pas shtëpive tona. Kemi dashur të ikim, por gjithë natën janë dëgjuar krisma dhe jemi frikuar për të dalë nga shtëpia. Në shtëpi ka qenë tërë familja ime dhe kushërinjtë si në vijim: Faton Berisha (27), nëna e tij Fatimja (48), motra e saj Sherinja (17), grua e tij, Sebahatja (25) dhe dy djemtë e tyre, Ismeti (1996) dhe Eroni (1998), bashkëshortja e Veselit, Have Berisha (60), djemtë e saj, Sedati (44), Bujari (40), Nexhmedini (37), bashkëshortja e Bujarit, Flora (38), bashkëshortja e Nexhmedinit, Lirija (24), e cila ka qenë në muajin e tetë të shtatzanisë, bashkëshortja e Sedatit, Vjollca (37), vajza e tyre Dafina (16) dhe djemtë Driloni (14) dhe Grunozi (9), djemtë e Bujarit Vlorjani (17) dhe Edoni (14) dhe vajza e tij Doruntina (4). Vetëm tre persona, të cilët e kanë kaluar natën aty, i kanë mbijetuar asaj që ka ndodhur.

Rreth orës 12:20, të premten, më 26 mars të vitit 1999 e kam parë se si një numër i madh i njerëzve po e lëshon stacionin e policisë matanë rrugës së shtëpisë. Kanë qenë nja tridhjetë, disa ishin me rroba civile, kurse disa me uniforma policore. Të gjithë kishin automatik. Sedati ka shikuar nga dritarja dhe ka thënë: „Të gjitha janë nga Suhareka“. Kanë hyrë me vrap në shtëpinë e Ismet Kuçit.

Gjëja tjetër e cila më kujtohet është një serb i cili ka bërtitur në gjuhën shqipe: „Bujar, ku je?“ E

kam njohur zërin e serbit, i cili quhej Zoran. Zorani e fliste mirë gjuhën shqipe dhe ka vozitur një autobus shqiptar. Pastaj Zorani ka bërtitur në gjuhën serbe: „Ku i keni amerikanët? Dilni!“ Së pari ka dalë nëna e Bujarit, Hava, që të bisedoj me Zoranin. Të gjithë meshkujt dhe fëmijët kishin zbritur në bodrum. E kam dëgjuar Zoranin se si bërtiste në gjuhën serbe: „Ku është Bujari? Le të dal menjëherë!“ Bujari ka dalë dhe e ka pyetur Zoranin në gjuhën shqipe: „Çka po do?“ Ende ishim duke dalë, dhe unë shikoja se ku i kisha fëmijët dhe të gjithë bërtisnin „Shpejt, shpejt“. I kam dëgjuar dy krisma dhe gruaja e Bujarit, Flora, ka kukatur: „Ma vranë Bujarin!“ Ka qenë më keq se sa në filma. Të gjithë kanë ikur drejt dyerve të pasme dhe ka qenë një çrregullim i madh. Të gjithë kemi qenë zbatshur, sepse nuk kemi pasur kohë të mbathehi.

Kemi vrapuar drejt dyerve të pasme dhe ia kemi dhënë vrapit drejt shtëpisë dhe atëherë e kam parë se jam e rrethuar nga të gjitha anët me policë e civil. E kam njohur njeriun, i cili e ka ndalur burrin tim, Nexhatin – atë e thërrisinin „Mishkoviç“ dhe ka qenë pronar i hotelit *Boss*. Një nga policët e ka rrëmbyer Fatonin për dore dhe nëna e Fatonit, Fatimja, është përpjekur të ndërhyjë midis policit dhe Fatonit. E njëjta ka ndodhur edhe kur e kanë rrëmbyer Nexhmedinin – bashkëshortja e tij, Lirija, e cila ka qenë shtatzënë, është përpjekur të qëndroj midis atij dhe policëve.

Më kujtohet se si e kam parë kamionin e zbrazët të verdhë të parkuar para shtëpisë sonë dhe afër kamionit trupin e një njeriu të madh se si qëndronte shtrirë, me fytyrën të kthyer nga toka. E kam dëgjuar „Mishkoviçin“ se si i kishte thënë Nexhatit: „Duart lart!“ Kur Nexhati i ka ngritur duart, „Mishkoviç“ ia ka zbrazur tre plumba në shpinë. Më kujtohet se, në të njëjtin moment, kur kanë parë se çfarë i ka ndodhur Nexhatit tim, Nexhmedini dhe bashkëshortja e tij Lirija kanë filluar të ikin. Nexhmedini e ka tërhequr gruan për dore dhe një nga civilët ka bërtitur në gjuhën serbe: „Shtini, çfarë po prisni?“

Në atë moment ka filluar shtënia e pandërprerë dhe është krijuar një pështjellim i madh. Kemi filluar të ikim në të gjitha drejtimet. Majlinda, me dy djemtë e mi, ka vrapuar në një drejtim, kurse unë në një drejtim tjetër. Jemi ndalur në vendin ku ka qenë një kafeteri shqiptare dhe atje i kemi takuar tri familje të tjera Berisha. Gratë dhe fëmijët nga shtëpia jonë tashmë ishin aty dhe gati kishin arritur edhe Majlinda dhe dy djemtë e mi. E kam parë se Altinit i rridhte gjaku dhe e kam pyetur se çka kishte ndodhur. Më ka thënë se i kanë shtënë në dorë dhe në këmbë, por se nuk duhet të brengosem. Derisa fëmijët e mi po iknin, serbët kanë shtënë në ta. Zemra i rrihte shpejt dhe ka qenë plotësisht i zverdhur.

Policia kishte arritur dhe ka filluar të na bërtiste që të hynim në kafeteri. Kemi hyrë dhe jemi ulur, kurse pastaj ata kanë hyrë pas neve dhe kanë filluar për të shtënë në ne. Jam qëlluar në supin e djathtë dhe kam rënë në tokë. Kur kanë përfunduar me të shtënat, kanë dalë para kafeterisë. Kam dëgjuar se si bisedojnë, por nuk kam mundur t'i kuptoj fjalët. Disa kanë qenë ende të gjallë, madje edhe të palënduar. Nuk e di se si kanë mbijetuar. Ne kemi qenë midis 40 dhe 50, kryesisht gra dhe fëmijë, dhe vetëm katër meshkuj.

Fëmijët e mi, Majlinda dhe Redoni nuk kanë qenë të plagosur. Pikërisht atëherë Redoni i ka

thënë Majlindës: „Dua të shkoj tek nëna.“ E kam marrë Redonin nga Majlinda, e kam nxjerrë një shishe qumësht të cilën e kam pasur në pantallona dhe e kam ushqyer Redonin.

Duhet të na kenë dëgjuar se si flasim, sepse janë kthyer deri te dyert dhe kanë hedhur diçka si bombë e dorës në atë hapësirë. Jam kthyer për t'i parë fëmijët e mi. E kam parë se si djali im Redoni ende qëndronte ulur, plotësisht i përgjakur. Ende e mbante shishen me qumësht. E kam parë Majlindën, i mungonte gjysma e kokës. E kam parë Sebahaten, edhe asaj i mungonte gjysma e kokës. Ngadalë e kam prekur me këmbë djalin tim më të ri, Redonin, por edhe ai ka qenë i vdekur. Nga dyert kanë hedhur diçka dhe kanë qenë të saktë, sepse ua kanë qëlluar kokat. Nuk kanë hyrë, kanë mbetur tek dyert. Dy fëmijët e Sebahates, Ismeti dhe Eroni, ende ishin të gjallë dhe qanin. Trevjeçari Ismet qante, na thërriste të gjithë neve me emër dhe kërkonte ujë. Ai thoshte: „Mami, po më dhemb këmba.“

Policia ka arritur dhe ka filluar të na bërtas që të futemi në kafeteri. Kemi hyrë dhe jemi ulur, kurse ata kanë hyrë pas neve dhe kanë filluar për të shtënë në ne. (Shyhrete Berisha)

Pasi kanë përfunduar me hedhjen e atyre gjërave, serbët janë larguar nga hapësira e derës. I kam dëgjuar se si flisnin dhe njëri prej tyre ka thënë diçka mbi ngarkimin e trupave në kamion. Vjollca dhe Altini kanë qenë të shtrirë me kokë pranë meje dhe iu kam thënë se do të na ngarkojnë në kamion, të mos lëvizin dhe të shtihen si t'ë vdekur. Atëherë serbët prapë kanë ardhur deri tek dera. E kanë qëlluar

Eronin me ato gjërat që i gjuanin. Kjo më ka goditur në kofshën e djathtë, ka kaluar nëpër te dhe e ka goditur Eronin. Eroni nuk ka lëvizur më, mendoj se është vrarë menjëherë kur është goditur nga ajo. Më vonë e kam kuptuar se më kanë qëlluar edhe në stomak, por atëherë këtë nuk e kam hetuar.

27

Kanë hyrë në dhomë dhe kanë filluar t'i ngarkojnë trupat në kamion. Më kujtohet se ende mund t'i dëgjoja njerëzit se si ofshanin. E kanë tërhequr trupin tim për dorë e për këmbë, kurse unë i mbaja sytë të mbyllur dhe buzët gjysmë të hapura në mënyrë që të mund të merrja frymë. Më kujtohet se, derisa më tërhiqnin, një njeri kishte thënë në gjuhën serbe: „Jetë e djallosur. E po, çfarë jete është kjo? Nuk mund ta duroj më këtë.“ Tjetri vetëm kishte thënë: „Nxito, nxito, duhet të pastrojmë gjithçka.“

Më kanë vendosur në vig dhe m'i kanë hequr dy zinxhirë të duktatit nga qafa në atë mënyrë që i kanë gjetur pullat dhe i kanë hapur ato. Atëherë më kanë hedhur në kamion. Kam rënë në grumbullin e trupave, kurse mbi mua e kanë hedhur vajzën time më të vjetër, Majlindën. Kur kanë përfunduar, e kanë lëshuar ceradën e kamionit dhe janë nisur. Nuk kam mundur të marrë frymë nga duhma e gjakut dhe e trupave. Kur kam shikuar rreth vetes, e kam parë trupin e djalit tim, Altinit dhe e kam thirrur për ta parë nëse është gjallë, por pastaj e kam parë se koka i është çarë. Sytë dhe gojën i kishte të hapur.

Në atë moment më ka dëgjuar Vjollca. E ka ngritur kokën dhe ka pyetur: „Shyhrete, ende je gjallë?“ I jam përgjigjur se jam gjallë. E kam pyetur nëse Gramozi ishte ende gjallë dhe ajo më ka

thënë se ishte gjallë. I kam propozuar Vjollcës të hidhemi nga kamioni. Ajo ka thënë: „Jo, nuk duhet të hidhemi, sepse kamioni është duke vozitur tepër shpejt. Kur të na varrosin, mund të dalim nga dheu.“ I kam thënë: „Nëse na varrosin, krejt këta trupa do t'i hedhin mbi ne e pastaj do të hedhin dheun mbi dhe kurrsezi nuk do të mund të dalim jashtë.“

I kam thënë Vjollcës se duhet të hidhemi nga pjesa e pasme e kamionit dhe jo prej anash, sepse do të na shihnin në retrovizor. Cerada ka qenë e shqyer në pjesën e pasme dhe e kam vërtetuar nëse ndonjë automjet po e përcillte kamionin. Kam qenë aq e lënduar saqë nuk kam menduar, vetëm jam hedhur. Gjatë rënies, e kam lënduar ballin. Më vonë kam kuptuar se jam hedhur nga kamioni te Malësia e Re dhe se ndodhem në rrugën kryesore nga Suhareka për në Prizren.

Plaku, të cilin më vonë e kam takuar në Kukas, më ka thënë se më ka parë se si jam hedhur nga kamioni. Iu ka thënë dy të rinjve të vrapojnë tek unë dhe të më vendosin në makinë. Më kanë dërguar tek një shtëpi e afërme dhe më kanë lënë në oborr të shtëpisë. Të rinjtë më kanë dërguar deri te fshati Grejkoc, ku janë përkujdesur mjekët për mua. Më vonë kanë ardhur dy automobila me pjesëtar të UÇK-së dhe ata më kanë dërguar në fshatin Budakovë. Mjeku, i cili më ka mjekuar atje, më ka njohur, sepse shpesh kemi udhëtuar me autobusin e njëjtë. M'i ka shëruar plagët e trupit, të cilat kanë qenë dymbëdhjetë.

28

Kur më kanë marrë ushtarët në Grejkoc, i kam lutur ta përcjellin kamionin nga i cili jam hedhur në mënyrë që të kuptonin se ku do ta kenë varrosur familjen time. Pesë ditë më vonë ka ardhur një ushtar dhe më ka thënë se në rrethinën e Lubizhdës janë dy varreza masive dhe se UÇK-ja i ka shënuar ato.

Më kanë thënë se Vjollca dhe Gramozi kanë mbijetuar.

Deklaratë e dëshmitares Shyhrete Berisha e dhënë hulumtuesve të TPNJ-së, prova në rastin "Prokuroria kundër Sllobodan Millosheviqit" (TPNJ, IT-02-54:Millosheviq, Exhibit P00252)